

"Sure-i Rahman'da ... dört mertebe, dört nevi mizana işaret eden dört defa mizan zikretmesi, kâinatta mizanın derece-i azametini ve fevkalâde pek büyük ehemmiyetini gösteriyor." dört nevi mizan nedir?

Mizandan kasıt İlahi kanunlardır. Çünkü bu kanunlar ile bir ölçü ve denge ortaya çıkar. Bir intizam ve nizam oluşur. Dört mizanı / kanunu şöyle açıklayabiliriz;

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ (Göğü Allah yükseltti ve mîzanı O koydu. (Rahman, 55/7)

Adetullah denilen kâinattaki fiziki kanunlara işaretidir.

Bu ayette mizan yani kâinattaki kanunlar ile her şeyin belli bir ölçü, denge ve oran ile yaratıldığı vurgulanıyor. Üstadımız bu konuda şöyle diyor:

"Tabiat namı verdikleri şey; şariat-ı fitriye-i kübra-yı İlahiyedir ki, mevcudatta zuhur eden ef'al-i İlahiyenin tanzim ve nizamını gösteren âdetullahın mecmu'-u kavanininden ibarettir." (Barla L. 271)

سَكِينًا وَلَا تُطَعُّوا فِي الْمِيزَانَ **"Sakın tartıda taşkınlık etmeyin."** (Rahman, 55/8)

Bu ayette de insanların ticari hayatta dürüst ve ölçülü olmaları emrediliyor. Bazı âlimler insanlar arasındaki dengeyi muhafaza etmeye dair İlahi kanunlara "Sünnetullah" demektedir, burada da bu kanunun işleyişini görmekteyiz. Risalelerde insanların rahat bulabilmelerinin yolu bu sünnetullah dediğimiz fitri kanunlara uymaktan geçtiğini bir misalle şöyle izah eder:

"İşte "Sünnetullah" tabir edilen, kâinatta cereyan eden bu sırlı uzun düsturdandır ki: İşsiz, tenbel, istirahatla yaşayan ve rahat döşeginde uzananlar, ekseriyetle sa'yeden, çalışanlardan daha ziyade zahmet ve sıkıntı çeker. Çünkü daima işsizler ömründen şikayet eder; eğlence ile çabuk geçmesini ister.

Sa'yeden ve çalışan ise; şâkirdir, hamdeder, ömrün geçmesini istemez. .düsturdur küllî شَاكِرٌ مِنَ الْعَامِلِ شَاكِرٌ كُلُّهُم مِّنْ عَمَلِهِمْ وَالسَّاعِي الْعَامِلُ شَاكِرٌ كُلُّهُم مِّنْ عَمَلِهِمْ
Hem o sır iledir ki: "Rahat, zahmette; zahmet, rahattadır." cümlesi darb-i mesel olmuştur." (Lemalar, 139)

وَأَفِئْتُوا بِالْوِزْنِ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ **"Tartıyı adaletle yapın, terazide eksiklik yapmayın."** (Rahman, 55/9)

Aynı ayette mizan ve vezn diye iki defa zikredilmesi iki çeşit kanuna işarettir. Fitrat ve Din... Bu iki kanun birbiri ile yakından ilişkilidir. Çünkü "**Fitrat dahili bir dindir. Din ise harici bir fitrattır**" denilir.

Fitratullah: İnsan fitratındaki kanunlardır.
Sıbgatullah : İlahi boya, dini ve ahlaki kanunlardır.

(138 ,Bakara) **“Allah’ın boyasıyla boyandık. Boyaca O’ndan daha güzel olan kim vardır? Biz yalnız O’na kulluk ederiz”** (deyin).

Tefsirlerde Sıbgatullah, Allah'ın dini, Allah'ın şeriatı, İslam fitratı diye tefsir edilmiştir.

Bu ayette de hayatın her alanında adalet ve ölçü ile hareket etmemiz gerektiği vurgulanıyor.

Mizanın diğer bir anlamı da ahirette insanların amel ve davranışlarını ölçmeye yarayan ve mahiyetini bilmediğimiz hassas bir terazi anlamına geliyor.

Sahih hadislerde şekli tarif edilen "**mizan**"ı Ehl-i Sünnet kelimcileri, âhret ile ilgili diğer konularda olduğu gibi, sadece nakle bağlı olan (*semâî*) ve mahiyetini keyfiyetini bilmediğimiz ahiret hayatında ilk safhada, insanoğlunun dünyadaki amellerinin muhasebe neticesinde değerlendirilmesi ve bu değerlendirme hadisesinde adalet ile hükmolunması gibi mefhumları adalet sembolü olan **terazi (mizan)** ile anlatmak gibi bir yol seçilmiş olduğunu söyleyenler de bulunmuştur.

Bununla beraber mutlak manada, herhangi bir teşbihe gitmeden mizanı kabul etmek, ahirette varlığını tasdik etmek mecburiyeti vardır.